Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002239

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 10-06-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ХНУ імені В. Н. Каразіна № 0302-Зк/1166 від 08.07.2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Каніщева Олена Володимирівна
2. Olena Kanishcheva

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2955-5478

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Медицина

Дата захисту: 23-06-2025

Спеціальність за освітою: Лікувальна справа

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8847

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29, 76.29.11.07, 76.29.29, 76.29.30, 76.29.30.41

Тема дисертації:

1. Оптимізація ведення пацієнтів з артеріальною гіпертензією на підставі вивчення короткострокової варіабельності артеріального тиску
2. Optimization for the arterial hypertension management based on the study of blood pressure variability

Реферат:

1. Артеріальна гіпертензія (АГ) є однією з найбільш поширених патологій, як в Україні, так і в усьому світі. Рівень артеріального тиску (АТ) є домінуючим фактором ризику серцево-судинних ускладнень і смертності, але в останні десятиріччя з'являється все більше доказів того, що варіабельність (ВАР) АТ – не менш значущий показник, що впливає на прогноз АГ та є незалежним предиктором серцево-судинних захворювань та смертності. У дослідження було залучено 194 особи віком від 31 до 79 років, з них 172 пацієнти з артеріальною гіпертензією (АГ) (61 чоловік та 111 жінок), середній вік 59 ± 9,6 років, та 22 пацієнти без АГ (8 чоловіків та 14 жінок), середній вік 55 ± 10,6 років. Більшість пацієнтів мали АГ II стадії – 130 осіб (76 %). АГ I та III стадії було встановлено у 18 (10%) та 24 (14%) випадках відповідно. Пацієнти з АГ склали основну досліджувану групу, пацієнти без АГ – контрольну. Усім учасникам дослідження проводили добове моніторування артеріального тиску (ДМАТ) відповідно до сучасних стандартів. За результатами ДМАТ визначали стан короткострокової варіабельності (ВАР) артеріального тиску (АТ) та відповідно до цього

пацієнтів основної групи розподіляли на групи I та II. До групи I включали пацієнтів з нормальною ВАР АТ, до групи II – з підвищеною. Встановлено, що надлишкова вага та ожиріння є факторами ризику, що обумовлюють підвищену ВАР АТ. При порівнянні за ІМТ груп I (29 ± 3,9 кг/м2) та II (31 ± 5,1 кг/м2) виявлено тенденцію до більших значень цього параметру в групі пацієнтів з АГ з підвищеною ВАР АТ, t-критерій Ст'юдента, t(170) = 1,75, p = 0,08. Для більшості індексів короткострокової ВАР АТ встановлено статистично значущий прямий зв'язок з ІМТ. Відносно віку встановлено лише тенденцію до підвищення ВАР АТ з віком. Залежності ВАР АТ від статі не встановлено, хоча більшість індексів ВАР САТ були вищими серед жінок, а ВАР ДАТ – серед чоловіків. Проведено оцінку циркадних коливань АТ у пацієнтів з АГ залежно від стану короткострокової ВАР АТ. Доповнено дані щодо наявності прямих кореляцій ВАР АТ з його рівнем протягом усіх основних періодів моніторування. Встановлено прямі статистично значущі зв'язки з показниками навантаження підвищеним тиском – індексом площі та індексом часу гіпертензії. Підтверджено наявність прямих кореляцій між ступенем нічного зниження (СНЗ) АТ та короткостроковою ВАР, визначеною за індексами SD і CV та відсутність статистично значущих зв'язків між СНЗ АТ та ВАР, визначеною за індексами ARV, SV, BPVR. Вивчено зв'язки короткострокової ВАР АТ з ураженням органів-мішеней, факторами серцево-судинного ризику, а також з показниками внутрішньосерцевої гемодинаміки та морфофункціональними характеристиками серця у пацієнтів з АГ. Встановлено прямі статистично значущі кореляції між ВАР АТ у нічний час та рівнем глюкози натще. Виявлено прямий кореляційний зв'язок між ШКФ і ВАР ДАТ, визначеною за індексами SD, SDw, CV, SV, ARV та зворотний зв'язок з ВАР ДАТ за індексом BPVR. Також отримано дані щодо наявності прямих асоціацій між підвищеною ВАР АТ та ГЛШ. ІММЛШ мав тісні взаємозв'язки з короткостроковою ВАР АТ. Встановлено статистично значущий зв'язок ВАР АТ з показниками ригідності артерій (РА) в усі основні періоди моніторування. Напрямок встановленого зв'язку в статистично значущих випадках для індексів ВАР САТ був тільки прямим, а для індексів ВАР ДАТ - тільки зворотним. Показано, що індекс BPVR є найкращим віддзеркаленням судинного компоненту ВАР АТ і може бути використаний також для оцінки РА. Доведено прогностичне значення короткострокової ВАР АТ у пацієнтів з АГ. Середній період спостереження склав 6,6 ± 1,66 років. За цей період сталося 84 події у 55 пацієнтів. Встановлено статистично значущу різницю між групами I та II щодо частоти СС подій на рівні p= 0,040 (□2 (df=1) = 4,22). Ризик розвитку СС подій у пацієнтів з підвищеною ВАР АТ був втричі більшим, ніж у пацієнтів з нормальною ВАР АТ – ВШ = 2,89, 95% ДІ [1.02 – 8.04], p=0,047. Виявлено, що двократний режим прийому антигіпертензивних препаратів є чинником, який сприяє підвищенню короткострокової ВАР АТ, зокрема протягом дня. Також виявлено позитивні значущі асоціації між рівнем ВАР АТ та кількістю антигіпертензивних препаратів, а саме для індексу CV встановлено прямі асоціації з кількістю антигіпертензивних препаратів. Встановлено, що прийом препаратів з груп блокаторів кальцієвих каналів (БКК) та бета-блокаторів (ББ) асоціюється з меншими значеннями ВАР АТ. Виявлено, що інгібітори ангіотензинперетворюючого ферменту (ІАПФ) та блокатори рецепторів ангіотензину II (БРА II) мають діаметрально протилежний вплив на ВАР АТ. Для ІАПФ встановлено зворотній статистично значущий зв'язок з короткостроковою ВАР для індексів SD САТ та BPVR у нічний період. Для препаратів групи БРА II встановлено позитивний зв'язок з ВАР САТ для всіх індексів, що вивчалися, протягом усіх основних періодів моніторування.

2. Arterial hypertension (AH) is one of the most common pathologies, both in Ukraine and throughout the world. Blood pressure (BP) level is the dominant risk factor for cardiovascular complications and mortality, but in recent decades there has been increasing evidence that BP variability (VAR) is an equally significant indicator that affects the prognosis of AH and is an independent predictor of cardiovascular diseases and mortality. 194 people aged 31 to 79 years were involved, including 172 patients with arterial hypertension (AH) (61 men and 111 women), average age 59 ± 9.6 years, and 22 patients without AH (8 men and 14 women), average age 55 ± 10.6 years. Most patients had stage II AH – 130 people (76%). Stage I and III AH were detected in 18 (10%) and 24 (14%) cases, respectively. Patients with AH constituted the main study group, patients without AH – the control group. All study participants underwent ambulatory blood pressure monitoring (ABPM). According to the ABPM results the state of short-term BP VAR was determined. Based on the results patients of the main group were divided into groups I and II. Group I included patients with normal BP VAR, group II - with increased BP VAR. It was established that overweight and

obesity are risk factors that cause increased BP VAR. When comparing BMI in groups I (29 ± 3.9 kg/m2) and II (31 ± 5.1 kg/m2), a tendency to higher values of this parameter was revealed in the group of patients with AH with increased BP VAR, Student's t-test, t(170) = 1.75, p = 0.08. For most indices of short-term BP VAR, a statistically significant direct relationship with BMI was established. Circadian BP fluctuations in patients with AH were assessed depending on the state of short-term BP VAR. Data on the presence of direct correlations between BP VAR and BP levels during all main monitoring periods have been supplemented. Direct statistically significant relationships with increased BP load indicators – hyperbaric index and the duration of BP excess index were established. The presence of direct correlations between the sleep-time relative BP decline and short-term BP VAR, determined by the SD and CV indices, were confirmed, as well as the absence of statistically significant relationships between the sleep-time relative BP decline and short-term BP VAR, determined by the ARV, SV and BPVR indices. The relationship between short-term BP VAR and target organ damage, cardiovascular risk factors, as well as intracardiac hemodynamics and morphofunctional characteristics of the heart in patients with hypertension was studied. Direct statistically significant correlations were established between nocturnal BP VAR and fasting glucose levels. A direct correlation was found between GFR and BP VAR, assesed by the SD, SDw, CV, SV, ARV indices, and an inverse relationship with BP VAR by the BPVR index. Data on the presence of direct associations between elevated BP VAR and LVH were also obtained. LV mass index had a close relationship with short-term BP VAR. A statistically significant relationship between BP VAR and arterial stiffness (AS) indices was established in all main monitoring periods. The direction of the established relationship in statistically significant cases for SBP VAR indices was only direct, and for DBP VAR indices - only inverse. It was shown that the BPVR index is the best reflection of the BP VAR vascular component and can also be used to assess AS. The prognostic value of short-term BP VAR in patients with AH was proven. The average observation period was 6.6 ± 1.66 years. During this period, 84 events occurred in 55 patients. A statistically significant difference was established between groups I and II in the frequency of CV events at the level of p = 0.040 (□2 (df = 1) = 4.22). The risk of CV events in patients with increased BP VAR was three times higher than in patients with normal BP VAR - HR = 2.89, 95% CI [1.02 - 8.04], p = 0.047. It was found that the BID regimen of antihypertensive drugs administration is a factor that contributes to an increase in short-term BP VAR, particularly during the day. Positive significant associations were also found between the level of BP VAR and the number of antihypertensive drugs, namely for the CV index direct associations with the number of antihypertensive drugs were established. It was found that treatment with calcium channel blockers (CCBs) and beta-blockers (BBs) is associated with lower values of BP VAR. It was found that angiotensin-converting enzyme inhibitors (ACEIs) and angiotensin II receptor blockers (ARBs II) have diametrically opposite effects on BP VAR. For ACEIs, an inverse statistically significant relationship with short-term BP VAR for SD SAT and BPVR indices during the night period was established. For the ARBs II group, a positive relationship with SBP VAR was established for all studied indices during all main monitoring periods.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Каніщева О.В. Сучасні аспекти короткострокової варіабельності артеріального тиску при артеріальній гіпертензії. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Медицина». 2022. № 45. С. 82–96. doi:10.26565/2313-6693-2022-45-09
- Каніщева О.В. Особливості короткострокової варіабельності артеріального тиску у пацієнтів з артеріальною гіпертензією у порівнянні зі здоровими добровольцями. Актуальні проблеми сучасної медицини. 2022. № 9. С. 31–38. doi:10.26565/2617-409X-2022-9-04

- Каніщева О.В., Більченко О.В. Вплив надлишкової маси тіла та ожиріння на показники короткострокової варіабельності артеріального тиску у пацієнтів з артеріальною гіпертензією. Вісник Вінницького національного медичного університету. 2020. Т. 24, № 3. С. 465–468. doi:10.31393/reports-vnmedical-2020-24(3)-16
- Каніщева О.В., Більченко О.В. Детермінанти короткострокової варіабельності артеріального тиску - значення артеріальної жорсткості. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Медицина». 2023. № 46. С. 12–21. doi:10.26565/2313-6693-2023-46-02
- Каніщева О.В., Більченко О.В., Шоп І.В. Діастолічний артеріальний тиск та його взаємозв'язки з короткостроковою варіабельністю артеріального тиску. Матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції «Goal and the role of world science in life». Березень, 27-29, 2023. Стокгольм, Швеція. Стор. 144–149. URL: https://eu-conf.com/events/goal-and-the-role-of-world-science-in-life
- Kanishcheva O.V., Bilchenko O.V., Barabash N.Y., Lebedynska M.N. Short-term blood pressure variability and its correlations with the level of ambulatory systolic blood pressure. In Proceedings of the XI International Scientific and Practical Conference «Problems of the development of science and the view of society». Березень, 21-24, 2023. Грац, Австрія. Стор. 171–176. doi: 10.46299/isg.2023.1.11. URL: https://isg-konf.com/problems-of-the-development-of-science-and-the-view-of-society
- Каніщева О.В. Варіабельність артеріального тиску у прогнозуванні перебігу артеріальної гіпертензії. Матеріали науково-практичної міжнародної дистанційної конференції "Сучасні досягнення та перспективи клінічної лабораторної медицини у діагностиці хвороб людини та тварин". Україна, Харків. 2021. С. 61–62. URL: https://labdiag.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/materialy_konferentsii_17_03_2021_tom_1.pdf
- Каніщева О.В., Більченко О.В. Короткострокова варіабельність артеріального тиску у прогнозуванні перебігу артеріальної гіпертензії. Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції «New information technologies of business management: problems and prospects for development». Лютий, 3-5, 2025. Мюнхен, Німеччина. Стор. 117-120. URL: https://eu-conf.com/en/events/new-information-technologies-of-business-management-problems-and-prospects-for-development
- Каніщева О.В., Більченко О.В. Прогностичне значення короткострокової варіабельності артеріального тиску у пацієнтів з артеріальною гіпертензією. Збірник наукових праць "International Scientific Unity" з матеріалами 2-ї міжнародної науково-практичної конференції. "Global Trends in the Development of Information Technology and Science". Лютий 5-7, 2025. Стокгольм, Швеція, стор. 94-96. doi: https://doi.org/10.70286/isu-05.02.2025 URL: https://isu-conference.com/en/archive/global-trends-in-the-development-of-information-technology-and-science-5-02-25

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0116U000973

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Більченко Олександр Вікторович

2. Oleksandr Bilchenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3313-2547

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 01896866

Місцезнаходження: Проспект Науки, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваль Сергій Миколайович
2. Sergiy Koval

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8699-2324

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державна установа "Національний інститут терапії імені Л.Т. Малої Національної академії медичних наук України"

Код за ЄДРПОУ: 04528465

Місцезнаходження: пр. Любові Малої, 2-а, Харків, Харківський р-н., 61039, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія медичних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Курята Олександр Вікторович
2. Oleksandr Kuryata

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7642-0077

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Златкіна Віра Владиславівна
2. Vira Zlatkina

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7153-4064

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бринза Марія Сергіївна
2. Mariia Brynza

Кваліфікація: к. мед. н., доц., 14.01.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8260-3600

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Тихонова Тетяна Михайлівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Тихонова Тетяна Михайлівна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна